

Powiatowy Ośrodek Poradnictwa
Psychologiczno-Pedagogicznego
i Doradztwa Metodycznego
w Polkowicach

BIULETYN

Powiatowego Ośrodka Doradztwa Metodycznego w Polkowicach

Nr **15** – Styczeń 2016

W numerze między innymi:

- ◆ „O spotkaniu z Anną Maciejowską, autorką opowieści „Mia Ziemianka”,
- ◆ „Europejski projekt w Szkole Podstawowej w Parchowie”,
- ◆ „Tęczowa matematyka” w Przedszkolu Miejskim nr 2 w Polkowicach”,
- ◆ „Z myślą o nauczycielach...”,
- ◆ „Konferencja powiatowa „Ochrona zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży w szkole”.

OD REDAKCJI

Szanowni Państwo

Z wielką przyjemnością oddajemy piętnasty już numer naszego biuletynu. Teksty w nim publikowane kierujemy do wszystkich, dla których ważna jest edukacja. Nasze zamierzenie to nie tylko informowanie o działaniach PODM w Polkowicach, ale również o dokonaniach nauczycieli wraz z ich uczniami, a także dzielenie się sprawdzonymi pomysłami na praktyczne rozwiązania w codziennej pracy pedagogicznej czy propagowanie innowacji. Na łamach biuletynu zagościły publikacje, których Autorzy chętnie opisują przedsięwzięcia i prezentują własne opracowania metodyczne. W kolejnych numerach można też wyrazić opinie o aktualnościach w oświacie, literaturze, kulturze. Liczymy na owocną współpracę z Państwem i zachęamy do publikowania.

Redakcja nie bierze odpowiedzialności za zawartość merytoryczną publikacji. Nie zwraca materiałów niezamówionych i zastrzega sobie prawo do skracania artykułów i korespondencji oraz opatrywanie ich własnymi tytułami.

Z wyrazami szacunku

Redakcja

TO SIĘ WYDARZYŁO

Ach, co to było za spotkanie...

W ramach akcji „Cała Polska czyta dzieciom” 18.10.2015 r. w Przedszkolu Miejskim nr 5 w Polkowicach odbyła się prezentacja przygotowana dla rodziców ale też chętnych nauczycieli pt.: „Rola głośnego czytania w rozwoju emocjonalnym, psychicznym, intelektualnym i moralnym dziecka”. Na to spotkanie została zaproszona Anna Maciejowska autorka opowieści „Mia Ziemianka”. Pani Ania opowiadała o czym jest „Mia Ziemianka” i jak doszło do jej powstania.

„Mia Ziemianka to urocza opowieść o żądnej przygód dziewczynce. Bohaterka nie pędzi przed siebie, potrafi się zatrzymać by docenić piękno chwili, zadziwić się tym, co na pozór zwyczajne. Dzięki lekkości narracji i poczuciu humoru, ta historia ma szansę zaciekać nie tylko najmłodszych, do których jest adresowana, ale także ich rodziców, którzy mogą dzięki niej wspiąć się na wyżyny wyobraźni i obudzić w sobie wewnętrzne, spontaniczne dziecko. Zarówno dziewczynki jak i chłopcy mogą uczyć się od Mii, że w życiu warto rozwijać pasje i nie zrażać się porażkami.” Psycholog Anna Cieślik

Po spotkaniu pani Ania, rodowita polkowiczanka wraz z mężem przekazali parę informacji, gdzie i jak można dowiedzieć się czegoś więcej na temat wydawnictwa tej opowieści.

Jolanta Matuszyk - Grabska

INTERESUJĄCE PRZEDSIĘWZIĘCIA

Europejski projekt w Szkole Podstawowej w Parchowie

Od września 2014 r. w Szkole Podstawowej w Parchowie trwa realizacja projektu pod nazwą „Wdrażanie Zintegrowanego Kształcenia Przedmiotowo-Językowego (CLIL) w Szkole Podstawowej w Parchowie”. Projekt wziął udział w konkursie wniosków w ramach akcji KA1 „Mobilność kadry edukacji szkolnej” programu Erasmus +. Ma ona na celu poprawę jakości pracy placówki oświatowej osiąganą przez udział jej pracowników w mobilnościach zagranicznych takich jak kursy i szkolenia, w trakcie których podnoszą oni własne kompetencje zawodowe. Projekt szkoły w Parchowie został pozytywnie oceniony i otrzymał dofinansowanie na jego realizację. Obejmuje ono koszty związane z podróżą, wsparciem indywidualnym i opłatą za kurs językowy w Richard Language College w Bournemouth w Anglii. W projekcie uczestniczy 10 nauczycieli, mobilności trwają 2 tygodnie, a cały projekt dwa lata.

Kilka słów o CLIL

Szkoła Podstawowa w Parchowie wprowadza do swojej placówki CLIL czyli zintegrowane kształcenie przedmiotowo-językowe. Jest to podejście metodyczne, które ma wspierać naukę języków w połączeniu z nauką treści programowych. W ramach tego rodzaju kształcenia uczniowie uczą się przedmiotów ze szkolnego programu nauczania, a równocześnie ćwiczą i doskonalą swoje umiejętności językowe. Naukę przedmiotów łączy się z nauką języków. W przyszłości uczniowie będą potrzebować języka obcego nie tylko do celów prywatnych, ale przede wszystkim zawodowych. Wprowadzając CLIL jako metodę nauczania, szkoła chce zapewnić uczniom już od najmłodszych lat lepsze przygotowanie do życia w Europie, w której mobilność staje się coraz bardziej powszechnym zjawiskiem.

Korzyści oraz „wartości dodane” stosowania metody CLIL:

- umożliwia uczniom częstsze obcowanie z językiem obcym,
- rozwija zainteresowanie wielojęzycznością,
- poszerza wiedzę na temat innych kultur i ułatwia ich zrozumienie,
- sprzyja zdobywaniu wiedzy z różnych perspektyw,
- różnicuje metody i formy pracy podczas zajęć i samokształcenia,
- stymuluje motywację uczniów,
- zachęca do uczenia się zarówno języka, jak i przedmiotu,
- język staje się narzędziem przekazywania wiedzy.

Podjęmowane działania

Od września 2014 r. w szkole prowadzony był kurs języka angielskiego dla nauczycieli zainteresowanych nauczaniem CLIL w przyszłości. W lipcu 9 nauczycieli wyjechało na intensywne szkolenie językowe do Richard Language Collage w Bournemouth w Anglii. Zajęcia prowadzone były przez angielskich nauczycieli i obejmowały 6 lekcji języka angielskiego dziennie przez 2 tygodnie.

Uczestnicy mieszkali przez ten czas w domach angielskich rodzin goszczących. W projekcie uczestniczy nauczyciel języka angielskiego, który wyjechał na szkolenie językowo – metodyczne. Podczas wyjazdu wzbogacał swój warsztat pracy o nowe metody i techniki nauczania, ćwiczenia aktywizujące i motywujące uczniów, jak również miał okazję „odświeżyć” swoją znajomość języka. Nauczyciel zajęć technicznych uczestniczył w maju w 2 tygodniowym szkoleniu z metodyki nauczania metodą CLIL. Uzyskaną wiedzę podzielił się z pozostałymi nauczycielami. Ważną rolę w projekcie odgrywa szkolny logopeda, który poza szkoleniem czysto językowym wyjedzie na szkolenie językowo-obsługowe. Będzie miał okazję obserwować pracę logopedy w szkole angielskiej. W sumie odbyło się już 10 z 18 zaplanowanych mobilności. Dzięki wyjazdowi nauczyciele mieli możliwość nabyć nowe umiejętności, podszlifować język, nawiązać ciekawe kontakty, zdobyć pewność siebie i motywację do dalszej nauki. Nie mają wątpliwości, że kontakt z żywym językiem obcym oraz przełamanie bariery językowej, będzie prowadzić do szybkiego podniesienia ich umiejętności językowych.

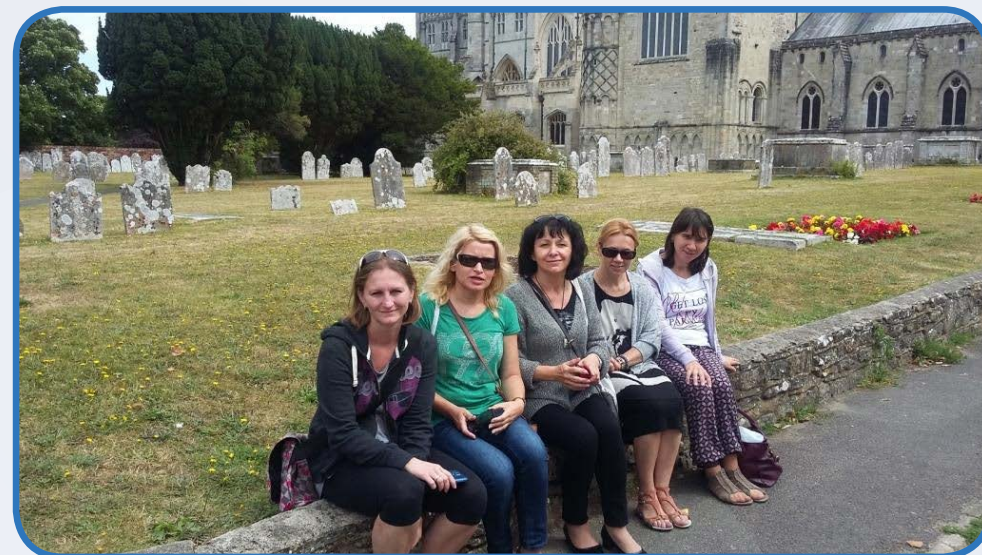
W bieżącym roku nauczyciele chcą zmodyfikować swoje plany metodyczne o elementy języka angielskiego.

Relacje nauczycieli z pobytu w Bournemouth

Bournemouth jest dużym turystycznym miastem na wybrzeżu Dorset w południowo-zachodniej Anglii (około 170 km od Londynu). Liczy około 160 tys. mieszkańców. Podczas dwutygodniowego kursu językowego swój czas dzieliliśmy pomiędzy szkołę, rodziny goszczące, plażę, a także centra handlowe i wycieczki krajoznawcze.

Miasto Bournemouth [czyt. Bomuth] tętni życiem, ma dużą społeczność uniwersytecką, jest tu też sporo szkół językowych. Główne ulice handlowe w centrum miasta pełne są butików, nowoczesnych galerii, antykwariatów oraz sklepów designerskich. Nie brak tu oczywiście barów, kafejek i restauracji. Przez centrum miasta aż do morza ciągnie się park Central Garden z przepięknymi rabatami kwiatowymi i nasadzeniami roślinnymi. Wizytówką miasta jest Bournemouth Eye, czyli ogromny balon wypełniony helem. Z wysokości 120 m można podziwiać panoramę miasta i okolic.

Richard Language Collage, do którego uczęszczałyśmy na kurs językowy, mieści się przy ulicy Wimborne Road i zajmuje dwa nieduże budynki z czasów wiktoriańskich. Szkoła sąsiaduje z ogromnym cmentarzem, a w niewielkiej odległości znajduje się piękny, duży park.

Szkoła prowadzi zajęcia dla studentów z różnych zakątków świata. W pierwszym dniu zajęć organizatorzy przeprowadzili test, po którym zostałyśmy zakwalifikowane do grup, odpowiednio do poziomu znajomości języka. Zajęcia odbywały się w niewielkich, ale jasnych salach i trwały od godziny 9:15 do 15:30 z 90-minutową przerwą na lunch.

Mimo stosunkowo długich godzin spędzanych w szkole czas szybko mijał dzięki ciekawym i różnorodnym ćwiczeniom umożliwiającym poprawienie znajomości języka angielskiego. Zajęcia prowadzone były przez doświadczonych, pełnych entuzjazmu i tryskających humorem nauczycieli. W całej szkole czuło się przyjazną atmosferę, która pomogła przełamać początkowy stres i onieśmienie. Podczas kursu nawiązane zostały kontakty z nauczycielami z innych szkół w Polsce, a także z Czech i Hiszpanii. Po zakończonym szkoleniu każdy uczestnik otrzymał certyfikat.

Plaża w Bournemouth była dla nas wspaniałym miejscem do wypoczynku po szkolnych trudach. Bournemouth może poszczycić się piękną linią wybrzeża należącą do Listy Światowego Dziedzictwa. Malownicze klify i piaszczyste plaże rozciągają się tu na długości 11 kilometrów. Dochodząc do plaży, zobaczymy standardowe atrakcje nadmorskie: karuzele, różne kramy i sklepy z pamiątkami oraz bary serwujące fish and chips i inne dania na miejscu lub na wynos. Spacerując wzdłuż plaży, na swojej drodze napotkać można dwa mola Bournemouth Pier (bliżej centrum miasta) oraz Boscombe Pier. Urzekają stojące blisko wysokiego klifu beachhuts - małe, drewniane, kolorowe domki. Dowiedziałam się, że można sobie wynająć taką „chatkę”, żeby na przykład schronić się przed deszczem lub wiatrem, można przechować swój sprzęt do nurkowania, windsurfingu, kitesurfingu, leżaki albo też zrobić coś do zjedzenia – jest tam kuchenka elektryczna. Oczywiście, możemy kąpać się i pływać w morzu – niestety – woda jest dość zimna, mniej więcej jak w naszym Bałtyku. Prawie na całej długości plaży rozciąga się klif, z którego można podziwiać niezapomniane widoki.

Po przyjeździe do Bournemouth zostałyśmy bardzo serdecznie przywitane przez swoje „angielskie rodziny goszczące”. Zakwaterowanie

w angielskich domach pozwoliło nam na poznanie warunków życia, odpoczynku i pracy swoich gospodarzy, a także historii, kultury i zwyczajów panujących w kraju. To oni w pierwszy dzień pokazali nam miasto i okolice, a także poinstruowali, jak dotrzeć do szkoły. Dzień rozpoczynaliśmy od śniadania w towarzystwie członków rodziny, a po zajęciach w szkole spotykaliśmy się na kolacji, przy której mieliśmy możliwość prowadzenia rozmów w języku angielskim.

Zakwaterowanie u rodziny goszczącej pozwala na dosłowne i przenośne poznanie danego kraju „od kuchni”. Posiłki, które dostawałyśmy u naszych rodzin goszczących, różniły się od siebie. Na śniadanie najczęściej były gorące tosty z marmoladą pomarańczową lub miodem, płatki śniadaniowe z mlekiem, soki owocowe i herbata. Niektórzy uczestnicy mogli samodzielnie przygotowywać sobie śniadania. W Richard Language College podczas przerwy obiadowej istniała możliwość zamówienia sobie obiadu oferowanego w barze. Codziennie do wyboru były trzy potrawy typu: potrawka curry z ryżem, gulasz wieprzowy, zapiekanka warzywna, wrap z różnym nadzieniem i oczywiście zestaw kanapek z frytkami. Jeśli menu nam nie odpowiadało, wybierałyśmy się do miasta na pizzę lub spaghetti. Nie omieszkaliśmy spróbować słynnej ryby z frytkami (fish&chips) oraz pysznego ciastka creamtea. Kolacja z rodziną goszczącą była obowiązkowym punktem dnia. Na stołach gościły potrawy z różnych stron świata i większość uczestników nie miała powodów do niezadowolenia.

Podczas wyjazdu miałyśmy okazję brać udział w wielu ciekawych wycieczkach. Zwiedziłyśmy Pool, Christchurch, Jurassic Coast i, oczywiście, stolicę Wielkiej Brytanii i największą aglomerację w Unii Europejskiej – Londyn.

Pool to malownicze miasto nadmorskie z największym w Europie, a drugim co do wielkości (po Sydney) naturalnym portem na świecie. Wiele celebrytów ma tu swoje domy, między innymi Madonna i David Beckham, a plaże należą do najczystszych w Europie. Do Christchurch pojechaliśmy, aby zobaczyć ruiny zamku z 924 roku!

Poza tym jest tu najdłuższy kościół parafialny w Anglii z nawą o długości prawie 100 metrów. Nad rzeką, a właściwie strumieniem Mill Stream, zobaczyłyśmy coś w rodzaju stołeczka przymocowanego do długiej belki. Napis informuje, że było to narzędzie służące do wymierzania kary kobietom, które były „nieposłuszne” wobec swoich mężów lub dopuściły się innych złych czynów, np. urodziły niesłubne dziecko, popełniły grzech cudzołóstwa. Taką kobietę sadzano na tym „stołeczku” i zanurzano w rzece – jeśli przeżyła, mogła wrócić do domu męża. Jednak większość kobiet, które ukarano w ten sposób, po prostu została utopiona. W Londynie widziałyśmy między innymi Tower of London, London Bridge, Big Bena, Katedrę Świętego Pawła, Pałac Buckingham, Opactwo Westminster, British Museum, London Eye, sklep Harrods. Korzystałyśmy przy tym z londyńskiego metra, które jest najstarszym i najdłuższym zintegrowanym systemem na świecie.

Wycieczka autokarowa zorganizowana była również na Jurasic Coast, czyli wybrzeże jurajskie. Podziwiałyśmy tu niezapomniane widoki przedziwnych skał z okresu jurajskiego, uznane przez UNESCO za zabytek najwyższej klasy. Najbardziej urzekł nas potężny naturalny łuk wapienny zanurzony w morzu – wejście DurdleDoor.

Sklepy w Bournemouth kusiły promocjami i zachęcały do robienia zakupów. Najlepiej dojechać do Square, czyli placu, który wyznacza centrum miasta. Wokół tego miejsca usytuowane są różne sklepy. Najczęściej robiłyśmy zakupy w typowych marketach spożywczych jak Tesco i Asda oraz w Primarku, gdzie można było kupić interesujące ubrania za nieduże pieniądze. „Dzięki zakupom nauczyłam się sprawnie posługiwać liczebnikami, a także nabyłam umiejętność liczenia obcej waluty i rozpoznawania angielskich monet i banknotów. Doświadczyłam miłej obsługi i zrozumienia dla mojego ograniczonego słownictwa. Z każdym dniem zakupowe doświadczenia były bogatsze i sprawiały mi większą przyjemność”.

„Przed wyjazdem do Anglii zapoznałam się z możliwością uczestnictwa we Mszy Świętej. Okazało się, że w Bournemouth jest kościół katolicki, a tam polska parafia. Msza Święta po polsku była w niedzielę o 12.30. Okazało się, że kościół był wypełniony osobami rozmawiającymi w języku polskim. Polacy w Bournemouth stanowią jedną z liczniejszych grup. Jest ich tu około 10 tysięcy. Miałam też możliwość uczestniczenia we Mszy Świętej w języku angielskim. Mogłam wtedy skorzystać z czytań mszalnych przetłumaczonych na język polski, a u wejścia do kościoła otrzymałam Parishbook. Zauważyłam, że osoby świeckie są bardzo zaangażowane w uczestnictwo we Mszy Św. To one witały wszystkich wchodzących do kościoła, czytały i śpiewały podczas nabożeństwa”.

Opracowała **Małgorzata Szydłowska**
na podstawie relacji **Beaty Kawickiej**,
Alicji Perzanowskiej, **Aldony Dereń**,
Ryszardy Duszeńko, **Izabeli Jankowskiej**,
Elżbiety Duszeńko, **Maryli Leszki** oraz **Renaty Rolak**

„Tęczowa matematyka” w Przedszkolu Miejskim nr 2 w Polkowicach

W roku szkolnym 2015-2016 w Przedszkolu Miejskim nr 2 w Polkowicach realizowane jest zadanie kierunkowe, które brzmi: „Tęczowa matematyka”. Reasumując poprzedni rok Rada Pedagogiczna zdecydowała o potrzebie podjęcia pracy w kierunku rozwijania umiejętności matematycznych u dzieci, nabywania wiadomości potrzebnych do rozpoczęcia edukacji matematycznej oraz rozbudzania dziecięcej aktywności i samodzielności poprzez działania z zakresu tej dziedziny.

Realizację Rocznego Planu Pracy rozpoczęto od przygotowania warsztatu pracy tj. zorganizowania kącików matematycznych w poszczególnych grupach, wzbogacenia biblioteki przedszkolnej o nowe pozycje z zakresu omawianej tematyki, a także wyposażenia sal w atrakcyjne pomoce dydaktyczne. Na cały rok szkolny zaplanowano różnorodne formy pracy, dotyczące zagadnień matematycznych.

Odbył się Międzyprzedszkolny Konkurs Plastyczny pt. „Jesienne cyferki”. We wszystkich grupach wiekowych prowadzone są kalendarze pogody, mające na celu zapoznanie z symbolami pogodowymi oraz utrwalenie dni tygodnia. Przez siedem kolejnych miesięcy organizujemy „Tęczowy Dzień” w przedszkolu, mający na celu utrwalenie kolorów tęczy. W tym dniu wszystkie dzieci z przedszkola przychodzą ubrane w określonym kolorze. Prowadzone są różnorodne zabawy i zajęcia z wykorzystaniem tego koloru. Doskonałą okazją do wprowadzenia koloru czerwonego były mikołajki.

Dla dzieci starszych zaplanowano udział w lekcjach matematyki w szkole podstawowej oraz w „Międzyprzedszkolnej Spartakiadzie Matematycznej”. Wydawana jest gazetka „Tęczowe łamigłówki mądrej główki”, która zawiera zadania matematyczne. W II półroczu odbędzie się Ogólnopolski Konkurs Plastyczny pt. „Mozaikowy Świat”.

Kolejną zasługującą na uwagę formą pracy jest wpisany w tradycję przedszkola Konkurs Recytatorski. W tym roku odbył się pod hasłem „Matematyka w wierszu”.

Z roku na rok cieszy się on coraz większym zainteresowaniem zarówno wśród młodszych jak i starszych przedszkolaków. Ze względu na dużą ilość uczestników konkurs odbył się w dwóch kategoriach wiekowych. Miał on na celu przede wszystkim rozwijanie zainteresowań edukacją matematyczną, wdrażanie dzieci do publicznych wystąpień, a także angażowanie rodziców do współpracy z przedszkolem. Występy przedszkolaków zostały ocenione pod względem doboru repertuaru, zgodności z tematem, interpretacji utworu i ogólnego wyrazu artystycznego. Na zakończenie konkursu wszyscy uczestnicy otrzymali pamiątkowe dyplomy i atrakcyjne nagrody książkowe. Organizatorami konkursu recytatorskiego były nauczycielki z przedszkola Magdalena Bednarek i Sława Gruszecka.

GODNE UWAGI

*Słaby nauczyciel – opowiada. Dobry nauczyciel – wyjaśnia.
Bardzo dobry nauczyciel – demonstruje. Genialny nauczyciel – inspiruje.*

William Arthur Ward

Z MYŚLĄ O NAUCZYCIELACH...

W ramach projektu „Nowa jakość systemu doskonalenia nauczycieli w powiecie polkowickim” realizowanego w okresie 1 sierpnia 2013 – 31 lipca 2015r. Powiatowy Ośrodek Poradnictwa Psychologiczno-Pedagogicznego i Doradztwa Metodycznego w Polkowicach utworzył w swojej siedzibie Centrum Dydaktyczne.

Centrum Dydaktyczne to zasoby, na które składają się:

1. **Pozycje książkowe** – fachowa i specjalistyczna literatura z zakresu psychologii, pedagogiki, logopedii, terapii dzieci i młodzieży, zarządzania oświatą, rozwoju osobistego i zawodowego.
2. **Programy komputerowe edukacyjne i terapeutyczne** – do bezpośredniej pracy nauczycieli z dziećmi i młodzieżą na wszystkich etapach kształcenia.
3. **Pomoce dydaktyczne** – do bezpośredniej pracy nauczycieli w trakcie procesu edukacyjnego z dziećmi i młodzieżą.

Zasoby Centrum mają służyć nauczycielom jako pomoc w codziennej pracy dydaktycznej i wychowawczej w celu poprawy efektywności pracy z dziećmi i przełożenia się na sukces edukacyjny ucznia/placówki a także samokształceniu oraz doskonaleniu zawodowemu.

Mówiąc o efektywności procesu nauczania i uczenia się wymaga się od nauczyciela poszukiwania nowych sposobów pracy, które pozwolą rozniecić “ogień” w sercu i umyśle ucznia. Centrum stwarza możliwości wzbogacenia warsztatu pracy nauczyciela, zastosowania najnowszej wiedzy psychologiczno-pedagogicznej, logopedycznej oraz zastosowania skutecznych

metod pracy z uczniem, przy zastosowaniu pomocy dydaktycznych i programów komputerowych.

Osobami uprawnionymi do bezpłatnego korzystania z zasobów Centrum są nauczyciele – uczestnicy projektu „Nowa jakość systemu doskonalenia nauczycieli w powiecie polkowickim” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zapraszamy do zapoznania się z **Regulaminem** Centrum Dydaktycznego oraz **szczegółowym wykazem** zasobów Centrum na stronie internetowej www.polkowice.edu.pl

Serdecznie zapraszamy wszystkich nauczycieli do korzystania z Centrum Dydaktycznego.

Renata Czapczyńska

Dyrektor

POPPPiDM w Polkowicach

„Bądź życzliwy, kiedykolwiek jest to możliwe. A jest to możliwe zawsze”

KONFERENCJA POWIATOWA „OCHRONA ZDROWIA PSYCHICZNEGO DZIECI I MŁODZIEŻY W SZKOLE”

27 listopada 2015r. w Starostwie Powiatowym w Polkowicach

Organizator konferencji: Starostwo Powiatowe w Polkowicach, Powiatowy Ośrodek Poradnictwa Psychologiczno-Pedagogicznego i Doradztwa Metodycznego w Polkowicach

Odbiorcy: dyrektorzy szkół, przedszkoli, placówek opiekuńczych, pedagodzy, psycholodzy, terapeuci z powiatu polkowickiego.

Cele konferencji:

1. propagowanie działań na rzecz ochrony zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży,
2. przekazanie wiedzy dotyczącej potrzeb edukacyjnych dzieci i młodzieży z zaburzeniami zachowania i emocji oraz form i metod pracy z nimi, w tym skutecznej komunikacji.

W ramach konferencji przedstawione zostały następujące zagadnienia:

1. Zdrowie fizyczne i psychiczne uczniów w świetle przepisów prawnych i praktyki szkolnej.
Prelegent: mgr Renata Czapczyńska Dyrektor Powiatowy Ośrodek Poradnictwa Psychologiczno-Pedagogicznego i Doradztwa Metodycznego w Polkowicach w Polkowicach
2. Zaburzenia psychiczne u dzieci – wpływ na funkcjonowanie szkolne.
Prelegent: dr n.med. Monika Szewczuk – Bogusławska pracownik naukowy Katedry i Kliniki Psychiatrii Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu i Centrum Neuromed we Wrocławiu.
3. Jak reagować, aby nie szkodzić. Oddziaływania profilaktyczne oraz metody pracy z dziećmi i adolescentami z zaburzeniami zachowania.
Prelegent: mgr Małgorzata Kaczmarek psycholog/psychoterapeuta Centrum Neuromed we Wrocławiu.

Prezentujemy nauczycielom materiały p. Małgorzaty Kaczmarek.

JAK REAGOWAĆ ABY NIE SZKODZIĆ?

Oddziaływania profilaktyczne oraz metody pracy z dziećmi i adolescentami z zaburzeniami zachowania.

RODZAJE ZJAWISKA

1. **POJĘCIA POTOCZNE**
trudne zachowania dziecka, które nie podobają się osobie dorosłej.
2. **OŚWIATA**
kategoria orzecznicza jako wskazanie do nauczania specjalnego.
3. **DZIECI I MŁODZIEŻ KIEROWANA NA DIAGNOZĘ**
wiele różnych rozpoznań w których jednym z objawów mogą być zachowania trudne.
4. **KRYTERIA DIAGNOSTYCZNE**
zaburzenia zachowania, zaburzenia opozycyjno-buntownicze.

Zaburzenia zachowania a zaburzone zachowanie agresja /zaburzenia zachowania /konflikt z prawem

1. Dziecko impulsywne, rzucające się na ziemię w sytuacji, gdy mu coś nie wychodzi albo gdy rodzice odmawiają spełnienia jego prośby.
2. Uczeń wagarujący, kłamiący w celu uzyskania korzyści, niewracający na noc.
3. Nastolatek, który włamał się do samochodu, wagaruje, kradnie w sklepie.
4. Jednorazowy rozbój.
5. Częste wszczynanie bojek, znęcanie się nad ludźmi i zwierzętami.
6. Kradzież w sklepie, spisanie przez Policję.

*„Zaburzenia emocjonalne i behawioralne u dzieci”,
red. T. Wolańczyk, J. Komender, PZWL 2005 str. 244*

Nieposłuszeństwo jest zachowaniem wyuczonym i wzmacnianych w interakcjach z innymi osobami w otoczeniu (Wierson, Forhand, 1994)

1. Dorośli zwykle wzmacniają pozytywnie trudne zachowania u nieposłusznych dzieci dając im uwagę w trakcie tych zachowań.
2. Dziecko otrzymuje negatywne wzmocnienie przez to, że dorośli ustępują mu, aby powstrzymać jego protesty – wzmacniają zachowanie, którego starają się uniknąć.
3. Nieposłuszeństwo służy dziecku do wyjścia ze stresującej sytuacji – dorośli ustępują i wycofują polecenie.
4. Jeśli dorośli zachowują się w sposób niekonsekwentny i zmienny, to kształtują silną reakcję nieposłuszeństwa u dziecka, która jest odporna na wygaszenie.
5. Kwestia modelowania – dzieci uczą się różnych zachowań nie tylko w oparciu o własne doświadczenia, ale także obserwując zachowania innych oraz skutki do jakich one prowadzą.

Praca z trudnymi zachowaniami w rzeczywistości szkolnej

1. Poziomy pracy dotyczą różnych płaszczyzn: pracy z trudnym dzieckiem, pracy z klasą, pracy opartej na systemach behawioralnych wpisanych w statut szkoły.
2. Jest oparta na nauczaniu równoległym, czyli jednoczasowym przekazywaniu wiedzy szkolnej i zasad zachowywania się na lekcji: dawanie jasnych poleceń, dawanie komunikatów zwrotnych dotyczących zachowania dziecka, chwalenie, praca na nagrodach.
3. Wprowadzenie szkolnego systemu wychowawczego opartego na behawioralnych technikach terapeutycznych (głównie na systemie przywilejów-zasad-konsekwencji oraz systemie nagradzania pożądanych, prospołecznych zachowań). Polega on na kontroli trudnych zachowań uczniów.
4. Praca z zaburzeniami zachowania czy trudnymi zachowaniami to praca zespołowa, w momencie wystąpienia problemów w pracy z trudnym uczniem należy szukać wsparcia i pomocy u innych pracowników szkoły. Niezbędne jest stworzenie Szkolnego Systemu Bezpieczeństwa.

Model ABC funkcjonalnej analizy zachowania – podstawa rozumienia i modyfikacji zachowania

Definicja i wybór konkretnego zachowania, które stanowi problem, trzeba określić je jak najbardziej szczegółowo; przełożyć cechy charakteru na obserwowalne, konkretne zachowanie.

Antecedens – zdarzenie poprzedzające (A)

Zastanów się, kiedy zachowanie zwykle się pojawia: o tej samej porze?, w czasie trwania konkretnej lekcji?, gdy przydzielane jest konkretne zadanie?, w trakcie konkretnej formy pracy (nauka w grupach, praca indywidualna, współpraca, zajęcia sportowe)?, gdy uczeń znajduje się w towarzystwie określonych rówieśników?, w odpowiedzi na prowokację?, w odpowiedzi na Twoje polecenie?, w czasie przerwy?, gdy uczeń jest podekscytowany?, gdy uczeń się nudzi?

Behavior – trudne zachowanie (B)

Consequece – konsekwencje (C)

Zaobserwuj co się dzieje po wystąpieniu określonego problemu – może być to przyczyną utrzymywania się trudnego zachowania: unika pracy?, zwraca na siebie uwagę rówieśników, osiąga to czego chce?, przerzuca na kogoś innego trudne zadanie?, wywołuje frustrację lub złość u Ciebie albo kolegi (wzmacnianie)?, przeszkadza całej klasie?, przyciąga Twoją uwagę?

Wybór zachowania do pracy

1. Pracujemy nad konkretnym zachowaniem a nie nad samym dzieckiem.
2. Pracę zaczynamy od obserwacji dziecka i zrobienia sobie listy zachowań, na modyfikacji których mi zależy.
3. Wybieram z listy jedno zachowanie – takie, które według mnie jest „średnio trudne” do pracy.
4. Wybieram jeden konkretny cel, początkowe sukcesy będą miały istotne znaczenie dla dalszego powodzenia Twoich działań, dlatego ważne jest aby zaczynać od celów łatwych.
5. Lepiej jest nagradzać występowanie pozytywnych zachowań niż brak negatywnych, bo dziecko nie opanuje lepszej alternatywy, np. jeśli problem stanowi odpowiadanie bez zgłoszenia się lepiej nagradzać podnoszenie ręki (pozytywne zachowanie) niż brak zachowań negatywnych (brak odpowiadania bez zgłoszenia się).
6. Angażuj uczniów w proces ustanawiania celów, im bardziej uczniowie są zaangażowani w określanie celów tym większa szansa na ich osiągnięcie.
7. Ustanawiaj cel lub określaj zachowanie docelowe na realistycznym poziomie realizacji. Obserwuj jak często uczeń osiąga cel bez Twojej ingerencji (jak długo potrafi pracować w skupieniu, jak często przeszkadza w prowadzeniu lekcji, jak często jest agresywny. Pamiętaj, że osiągalny cel jest o 20% wyższy od aktualnego stanu – jeśli uczeń nie odrabia zupełnie zadań domowych niech celem będzie 20% przydzielonych zadań a nie 100% - kwestia dzielenia celu na etapy.

Wzory kształtowania zachowań (Kořakowski, 2013)

Zachowanie poŹądane (Dziecko zapisało całą notatkę w zeszycie)	Pochwała, nagroda (Nauczyciel pochwalił, postawił plusa) WZMACNIANIE	WZROST
Zachowanie poŹądane (Dziecko zapisało całą notatkę w zeszycie)	Brak uwagi (Nauczyciel nie zwrócił na to uwagi) WYGASZANIE	SPADEK
Zachowanie poŹądane (Dziecko zapisało całą notatkę w zeszycie)	Konsekwencja (Nauczyciel pokazał, Źe uczeń pisze niestarannie)	SPADEK
Zachowanie niepoŹądane (Dziecko pod nosem komentuje, Źe matematyka jest głupia i mu się do nigdy nie przyda)	Pochwała, nagroda (Nauczyciel przerywa lekcje i prawi kazanie) WZMACNIANIE ZACHOWANIA	WZROST

Zachowanie niepoŹądane (Dziecko pod nosem komentuje, Źe matematyka jest głupia i mu się do nigdy nie przyda)	Brak uwagi (Nauczyciel zignorował komentarz) WYGASZANIE	SPADEK
Zachowanie niepoŹądane (Kamil uderzył Stasia)	Brak konsekwencji, (Nauczyciel udaje, Źe nie widzi zachowania)	WZROST
Zachowanie niepoŹądane (Kamil uderzył Stasia)	Konsekwencja (Nauczyciel przesadził dziecko do innej ławki)	SPADEK

Pochwała terapeutyczna, czyli pozytywne zwracanie uwagi

SłuŹy do wzmacniania poŹądanego zachowania dziecka, bo motywuje do wykonywania obowiązków, sprzyja budowaniu pozytywnej samooceny, utrwała zachowanie, które pojawia się sporadycznie, wskazuje, które zachowania przez dorosłego są akceptowane i poŹądane

1. Prawdziwa, czyli sam w wierzę.
2. Powtarzalna przez innych.
3. Pozytywna, czyli nie ma w niej negatywów – nie ma mówić o tym co zrobiliśmy źle, ale o tym co zrobiliśmy dobrze – NIE w pochwie jest zakazane (Nie przeszkadzałeś na lekcji – to nie pochwała !!!)
4. Pochwalna, czyli bez wychowywania.
5. Polukrowana, czyli bez krytykowania – słowo „ALE”, to ukryta krytyka a nie pochwała (Świetnie przepisałeś wypracowanie, ale zobacz ile jest w nim błędów).
6. Pokazująca, co konkretnie się nam spodobało – jest opisowa; konkret zamiast ogółu; unikamy przysłówków i przymiotników, bo są oceną, którą można podwaŹyć; ustalmy cel pochwały, czyli jakie zachowanie chcę aby częściej się powtarzało; opis tego co widzę plus nazwa cechy (NIE: „Ładnie pracowałeś na lekcji”; TAK: „Cała notatka w zeszycie, zapisana praca domowa, jesteś obowiązkowy”).
7. Przekonywalna, czyli chwalony w nią uwierzy.
8. Poważna, bez żartu i ironii.
9. Więcej szczegółów wzmacnia mocniej niż jeden ogólnik; czym bardziej uszczegóławiamy pochwałę, tym wzrasta szansa na utrwalenie się nowego pozytywnego zachowania, np. „Napisany temat lekcji w zeszycie, zrobione cztery zadania, zapisana praca domowa – to się nazywa dobra praca”.

Kiedy jeszcze chwalić?	Dlaczego to takie ważne?	Przykład zachowania	Jak można pochwalić zachowanie?
Wzmacnianie drobnej pozytywnej zmiany	Nie wzmacniamy „idealnego zachowania”, ale każdy nowy pozytywny element, który się pojawił; jest to metoda stopniowego przybliżania się do celu	Dziecko z siedmiu zdań na tablicy przepisało pięć, niestarannie i zrobiło pięć błędów ortograficznych	?
Wzmacnianie fragmentu wykonanej pracy	Warto zacząć od pokazania, co nam się podoba w pracy dziecka i dodać informację o zadaniach, które dziecko ma jeszcze do wykonania	Marysia zmasała środek tablicy.	?
Gdy zachowanie mniej niepożądane zastępuje zachowanie bardziej niepożądane	Warto zacząć od odpowiedzi, co chcę wzmocnić w zachowaniu Jasia i odpowiednio formułować pochwałę; jeśli nie chcę wzmocnić nowego zachowania (wyzywania), mogę wzmocnić nową strategię (słowa zamiast czynów); pamiętajmy o tym, by nie powiedzieć czegoś czego dziecko nie zrobiło	Jaś prowokowany przez Zosię nie uderzył jej, tylko krzyknął, że jest głupią krową	?
Warto wzmacniać sytuacje oczywiste	Niestety wielu dorosłych uważa, że pozytywnych zachowań, czy zastosowania się dziecka do zasad nie warto wzmacniać – jest odwrotnie – ignorowane zachowania pożądane zanikają	Jaś bez przypominania na lekcji informatyki równo z dzwonkiem wyłączył komputer.	?

Skuteczne wydawanie poleceń

- Podejdź do dziecka.
- Zdobądź jego uwagę (dotknij jego ramienia, nawiąż kontakt wzrokowy, zawołaj po imieniu).
- Sformułuj jednoznaczne dwu, trzywyrazowe polecenie.
- Poproś dziecko aby powtórzyło polecenie.
- Powtórz polecenie tyle razy ile założyłeś, poproś by dziecko je powtórzyło.
- Dopilnuj jego wykonania.
- Wydawaj dziecku tyle poleceń ile możesz wyegzekwować.
- Polecenie to nie prośba i nie ma dowolności w jego wykonywaniu.
- Dzieci z zaburzeniami opozycyjno-buntowniczymi potrzebują kilku minut, by wewnętrznie przekonać się do wykonania polecenia „Masz 5 minut na wykonanie polecenia” – zastępuje to dyskusję.
- Warto wydawać jedno polecenie na raz, u dzieci z zaburzeniami koncentracji unikać złożonych poleceń „Zrób ćwiczenie nr 2 a nr 5 będzie do zrobienia w domu”.

Szkolny System Bezpieczeństwa

- Jest to zbiór zasad obowiązujących na terenie szkoły, klasy tworzony przez nauczycieli i specjalistów. Opracowanie SSB wymaga od tworzących go osób zaangażowania, czasu na prowadzenie rozmów, obserwacji, konsultacji, negocjacji. Ma kluczowe znaczenie do pracy z uczniami o zaburzonym zachowaniu i zaburzeniach zachowania. Poprawia relacje nauczyciel-uczeń; nauczyciel-rodzic. Powinien być znany wszystkim pracownikom szkoły, uczniom i rodzicom.
- Opiera się na zasadzie PZK (Przywilej-Zasada-Konsekwencje), Klasowym Kodeksie Złości, przerywaniu nakręcania spirali negatywnych emocji, wzmacnianiu zachowań prospołecznych (pochwały, pozytywne podsumowania, systemy żetonowe), wspomaganiu nauczycieli we wprowadzaniu i utrzymywaniu Szkolnego Systemu Bezpieczeństwa.
 - Po opracowaniu system powinien wisieć w widocznym miejscu w każdej klasie.
 - Nie działa, kiedy jest stosowany tylko przez część pracowników szkoły oraz kiedy za bardzo koncentrujemy się na wyciąganiu konsekwencji nie dając pozytywnych wzmocnień. Tak samo jest, kiedy wprowadzany system wzmocnień nie jest spójny i dobrze przemyślany a uczeń nie wieży w usłyszane przez nas pochwały, bo są naciągane i mało wiarygodne. Także nie zadziała, kiedy nie wierzymy w słuszność stosowanych metod, bo osłabia naszą motywację do stosowania ustalonych reguł. Efekty nie pojawiają się szybko od wprowadzenia zmian.

Zasady

1. Zasady opieramy na zachowaniach, które chcemy w dzieciach wzmacniać i rozwijać. Są podpowiedzią dobrego zachowania, mają pomóc dziecku pomóc tworzyć pozytywne zachowania a nie unikać tych negatywnych.
2. Przypominamy o zasadach, tak często jak jest to potrzebne. Dzieci potrzebują czasu by sobie je przyswoić.
3. Tworzymy listę zasad, które będą uwzględniały traktowanie innych, sposób komunikowania się, korzystanie z pomocy nauczyciela, kwestię rozstrzygania problemów, poruszanie się po klasie i szkole. Nauczyciele tworzą we współpracy z dzieckiem listę szkolnych zasad.

Dobra zasada jest:

- krótka – łatwiej powtórzyć i zapamiętać te zasady, które zawierają mniej słów; dziecko na raz przyswaja 2-3 zasady, maksymalnie pamięta około 10,
- sformułowana pozytywnie, bo jest wskazówką i nie pokazuje innych nieakceptowanych zachowań,
- obowiązuje dwie strony – obowiązek przestrzegania jest zarówno po stronie ucznia jak i nauczyciela.

Zestaw gwarantowany, pakiet przywilejów, nagrody

Zestaw gwarantowany	Pakiet przywilejów	Nagrody
- Niezależny od zachowania dziecka - Gwarantowany przez prawo - Jest niezwykle ograniczony - Szkolny zestaw gwarantowany: możliwość nauki, nadzór, korzystanie z pomocy specjalistycznej	- Odnawiany co rano w przypadku młodszych dzieci, u starszych co tydzień - Musi być atrakcyjny, tworzony razem z dziećmi, warto pamiętać, że tylko rozbudowany system przywilejów motywuje dziecko do spełniania zasad. - Przywileje otrzymuje się za przestrzeganie zasad - Konkretny przywilej musi być powiązany z konkretną zasadą, dziecko traci przywilej za złamanie zasady - Służy wygaszeniu negatywnych zachowań	- Zdobywana za dodatkową pracę lub zobowiązania - Podlega negocjacji dorosłego-dziecko - Służy wyzwoleniu tych zachowań dziecka, na których nam zależy - Nagrody są mocno związane z pakietem przywilejów; jeśli dziecko ma wszystko co potrzeba w pakiecie przywilejów, trudno będzie mu się zmotywować by starać się o nagrody - By nagroda nie stała się przekupstwem by nie dopuścić do trudnego zachowania, dobrze jest gdy z inicjatywą zdobycia nagrody wychodzi dziecko - Jest konsekwencją pozytywną – wiadomo jak ją zdobyć, jak długo trwa, jaką ma postać

Przywileje i nagrody

Konsekwencja	Kara
To zaplanowane następstwo zachowania dziecka - Nie jest formą zemsty czy odreagowania - Pojawienie się zależy od zachowania się dziecka a nie nastroju dorosłego - Następuje zaraz po niewłaściwym zachowaniu się - Jest zapowiedziana z góry, odpowiednia do skali przewinienia i doprowadzona do końca, to znaczy wyegzekwowana w całości, ma szansę modyfikować zachowanie - W momencie jej wprowadzenia rozmawiamy o łamaniu zasad a nie o uczuciach - Skuteczna konsekwencja mieści się w grupie: odebranie przyjemności/ przywileju, odesłanie w nudne miejsce, zabieranie uwagi, co równa się brakowi zainteresowania ze strony ważnej osoby dorosłej	To działanie niezaplanowane - Przejaw niemożności znalezienia przez dorosłego innego sposobu poradzenia sobie z trudnym zachowaniem - Dorosły karząc dziecko czuje się zły, bezsilny, często odreagowuje swój gniew, wstyd, strach - Jest komunikatem dowodzącym podziału władzy, ten kto karze rządzi - Kara jest uzależniona od poziomu wzburzenia dorosłego i nie ma związku z rodzajem i wielkością przewinienia - Dla dziecka kara jest czymś upokarzającym i nieprzewidywalnym, nie pomaga uczyć się następstw swojego postępowania. Nawet jeśli jest skuteczna, to budzi gniew, strach, ale i chęć odwetu

Rodzaj konsekwencji	W jakiej sytuacji?
IGNOROWANIE to świadoma decyzja dorosłego, by nie zauważać dziecka do czasu ustania trudnego zachowania. Ignoruj TYLKO te zachowania, których celem jest przyciągnięcie Twojej uwagi. Wymaga: przerwania kontaktu wzrokowego, milczenia, braku reakcji na zachowanie dziecka, twarzy bez emocji, ignorowanie należy przerwać, gdy dziecko zachowa się lepiej.	Skuteczne gdy dziecko: - Marudzi - Narzeka na niesprawiedliwość losu - Mówi, że ma dość głupich zasad - Głośno wzdycha - Wyrwa się do odpowiedzi - Wywraca oczami „Nie widzę i nie słyszę Cię do czasu, gdy się uspokoisz” Nieskuteczne gdy ma na celu oderwanie się od pracy, spowodowanie przerwy w wykonywaniu polecenia czy zwrócenie uwagi pozostałych uczniów.

Wzmacnianie zachowań prospołecznych

KONSEKWENCJA NATURALNA to naprawienie szkody spowodowanej niepożądanym zachowaniem dziecka; jest to wynik przebiegu zdarzenia.	Stosuje się w sytuacji zepsucia, zniszczenia, pobrudzenia • Naprawienie szkód • Wyłączenie z sytuacji • Zabranie możliwości otrzymania kolejnego przywileju do czasu ustania trudnej sytuacji • Ograniczenie swobody działania
TIME OUT – ODEŚLANIE W NUDNE MIEJSCE , stosujemy w przypadku niepożądanych zachowań, które chcemy przerwać. Po zapowiedzeniu konsekwencji, jeśli dziecko nie przerwie niewłaściwego zachowania odsyłamy je w nudne miejsce.	Raczej młodsze dzieci; u dzieci powyżej 8-9 rż większe znaczenie mają konsekwencje oparte na utracie przywilejów Odmowa rozpoczęcia lub przerwania czynności Biblioteka w czasie przerwy Ławeczka na placu zabaw w przedszkolu Ławka spokojnej pracy – ławka, w której uczeń spędza czas do końca lekcji, jeśli przeszkadza w pracy innym osobom Popadnięcie w niewolę – stanie przy nauczycielu dyżurnym do końca przerwy
KONSEKWENCJE REGULAMINOWE związane z utratą przywileju, z góry wiadomo, jaką konsekwencję otrzyma dziecko za trudne zachowanie. Daje to dziecku możliwość wyboru i powoduje, że nauczyciel nie musi brać na siebie całej odpowiedzialności za zachowanie dziecka i wyciągnięcie konsekwencji	Zasada: przychodzimy na lekcję punktualnie. Konsekwencja: spóźnienia odrabiamy w trakcie przerwy. Zasada: z telefonu korzystamy w trakcie przerwy. Konsekwencja: telefon do przerwy przechowywany jest przez nauczyciela.
KONSEKWENCJE CYKAJĄCE - wiążą się z przywilejem ilościowym, dzięki nim możemy skracać czas bądź ilość danego przywileju	„Tyle minut ile się spóźnisz na lekcję, masz odebrane z przerwy” „Tyle minut ile nie pracujesz zostajesz po lekcjach”
KONSEKWENCJE NADRZĘDNE – nie wymagają współpracy z dzieckiem	Stosuje się przede wszystkim w sytuacji odmowy podporządkowania się konsekwencjom, głównie nastolatki • Utrata całego pakietu przywilejów • Przeniesienie do równoległej klasy • Zakaz udziału w imprezie szkolnej

1. Pochwały

2. Dostrzeganie pozytywów – zwracanie uwagi na pozytywne wydarzenia i zachowania dziecka jak i najczęstsze ich podkreślanie. Technika uczy dorosłego świadomego kierowania uwagi na najdrobniejsze pozytywne przejawy zachowania dziecka i mówienie mu o tym. O pozytywnym wydarzeniu informujemy wtedy, gdy dziecko zachowa się lepiej niż zazwyczaj, bądź gdy trudne wydarzenie przebiega mniej problematycznie. Cieszy nas nawet zmiana 10%. Zauważanie pozytywów jest podstawową metodą pracy z trudnymi dziećmi, zwłaszcza z zachowaniami opozycyjno-buntowniczymi.

3. Gospodarka żetonowa

- Klasyczny system żetonowy – celem jest zwiększenie częstotliwości pożądanых zachowań, które pojawiają się rzadko lub nie pojawiają się wcale.
- Turniej uśmiechniętych twarzy – służy do wygaszania drobnych niepożądanych zachowań, które pojawiają się często, ale nie chcemy stosować konsekwencji; technika polega na zdobywaniu przez dziecko punktów za oczekiwane zachowanie. Punkty wymienia się na nagrody.
- Odwrócony system żetonowy – ma umożliwić dziecku odpracowanie szkody przez spłacenie dodatkowymi obowiązkami ujemnego salda początkowego.

Kodeks złości

- Złość to naturalna emocja, mimo, że nie zawsze akceptowana społecznie. Ważne jest pokazanie dzieciom jakich zachowań oczekuje się od nich w sytuacji, gdy są zdenerwowane, złe, rozgoryczone a jakie zachowania są przez nas nieakceptowane.
- Kodeks złości wpisany w zasady klasowe: Mam prawo się złościć w klasie stosujemy Klasowy Kodeks Złości. Za zachowanie zgodne z kodeksem dziecko dostaje przywilej, za zachowanie niezgodne z kodeksem wyciągamy konsekwencję regulaminową (np. utrata przywileju – uczestnictwa w imprezie szkolnej, spędzenie przerwy przy dyżurującym nauczycielu; dodatkowy obowiązek – przejęcie obowiązku innego ucznia; odkupienie zniszczonej rzeczy).

Kodeks złości (Kołakowski, 2013)

1. Każdy ma prawo się złościć.
2. Wolno (lista akceptowanych zachowań):.....
3. Nie wolno (lista nieakceptowanych sposobów wyrażania złości):.....
4. W przypadku pojawienia się zachowania z punktu 3 wyciągnięta zostanie ustalona regulaminowa konsekwencja.
5. Regulaminowa konsekwencja to:.....

Materiał opracowany przez Małgorzatę Kaczmarek psychologa/psychoterapeutę z Centrum Neuromed we Wrocławiu, prezentowany w wystąpieniu na Konferencji Powiatowej „Ochrona zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży” w dniu 27 listopada 2015 r.

GODNE POLECENIA

Publikacja „Uczeń z zaburzeniami zachowania. Budowanie strategii pracy w środowisku szkolnym”. Aleksandra Karasowska .

WARTO WIEDZIEĆ

Co istotne w odniesieniu do przepisów prawnych?

Rozporządzenie MEN zmieniające rozporządzenie w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli (1 września 2015r.)

Zmiany porządkujące:

- dookreślenie zadania poradni psychologiczno-pedagogicznych polegającego na organizowaniu i prowadzeniu wspomagania przedszkoli, szkół i placówek w zakresie realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych.
- od 1 stycznia 2016r. do zadań poradni będzie należało organizowanie i prowadzenie ww. wspomagania przedszkoli, szkół i placówek wyłącznie w zakresie wynikającym ze specyfiki pracy poradni.

Rozporządzenie MEN zmieniające rozporządzenia w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli (1 września 2015 r.)

Zmiany porządkujące:

- wprowadzono przepis wskazujący możliwość tworzenia zespołów składających się z placówki doskonalenia nauczycieli i szkół lub innych placówek systemu oświaty,
- wprowadzono przepis określający, że placówki doskonalenia nauczycieli mogą prowadzić kursy pedagogiczne dla instruktorów praktycznej nauki zawodu, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 70 ust.4 ustawy z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty, tj. w rozporządzeniu MEN z dnia 15 grudnia 2010r. w sprawie praktycznej nauki zawodu (Dz. U. Nr 244, poz. 1626),
- wyłączono spod przepisów rozporządzenia stosowanie wobec publicznych placówek doskonalenia nauczycieli prowadzonych przez ministrów dotychczasowych regulacji dotyczących: wymagań na stanowisko dyrektora tych placówek oraz sposobu powierzania i odwoływania z tego stanowiska – stosownie do zmian wprowadzonych ww. ustawą z dnia 20 lutego 2015r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych ustaw.

Rozporządzenie MEN zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu podziału środków na wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli pomiędzy budżety poszczególnych województw, form doskonalenia zawodowego nauczycieli dofinansowywanych ze środków wyodrębnionych w budżetach organów prowadzących szkoły, wojewodów, ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz szczegółowych kryteriów trybu przyznawania tych środków (1 stycznia 2016r).

Projektowane zmiany porządkujące:

- zostanie uaktualniona lista form doskonalenia nauczycieli, które mogą być dofinansowywane ze środków wyodrębnionych w budżetach organów prowadzących szkoły stosownie do form i zadań określonych w przepisach rozporządzeń MEN z dnia 19 listopada 2009r. w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli (Dz. U. z 2014r. poz. 1041 i poz. 1142);
- zmiana ta polega w szczególności na umożliwieniu dofinansowania z tych środków organizowania i prowadzenia nowych form doskonalenia nauczycieli, tj:
 - wspomagania przedszkoli, szkół i placówek,
 - sieci współpracy i samokształcenia dla nauczycieli oraz dyrektorów przedszkoli, szkół i placówek;

- zmiany zasad przyznawania tych środków:
- odstąpienie od obowiązku opracowywania przez dyrektora szkoły wieloletnich planów doskonalenia zawodowego nauczycieli;
- zobowiązanie dyrektora do określania na dany rok szkolny potrzeby przedszkola, szkoły, placówki w zakresie poprawy lub doskonalenia jej pracy z uwzględnieniem:
 - wniosek nauczycieli o dofinansowanie form doskonalenia zawodowego,
 - wymagań stawianych szkole, placówce przez nadzór pedagogiczny,
 - wyników i wniosków z ewaluacji wewnętrznej i zewnętrznej,
 - wyników sprawdzianu i egzaminów zewnętrznych,
 - zobowiązanie dyrektora do złożenia organowi prowadzącemu wniosków ze zdiagnozowanych potrzeb przedszkola, szkoły, placówki do dnia 1 sierpnia danego roku;
- zobowiązano organ prowadzący do uwzględnienia potrzeb przedszkoli, szkół, placówek przy opracowywaniu budżetu na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli na dany rok;
- zobowiązanie organu prowadzącego do uwzględniania w opracowanym na każdy rok budżetowy planie dofinansowania form doskonalenia zawodowego nauczycieli ww. potrzeb.

W PRAKTYCE...

ZADANIA Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej

- diagnozowanie dzieci i młodzieży,
- udzielanie dzieciom i młodzieży oraz rodzicom bezpośredniej pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
- realizowanie zadań profilaktycznych oraz wspierających wychowawczą i edukacyjną funkcję przedszkola, szkoły i placówki, w tym wspieranie nauczycieli w rozwiązywaniu problemów dydaktycznych i wychowawczych,
- organizowanie i prowadzenie wspomagania przedszkoli, szkół i placówek w zakresie realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych.

W jaką stronę zmierzamy?

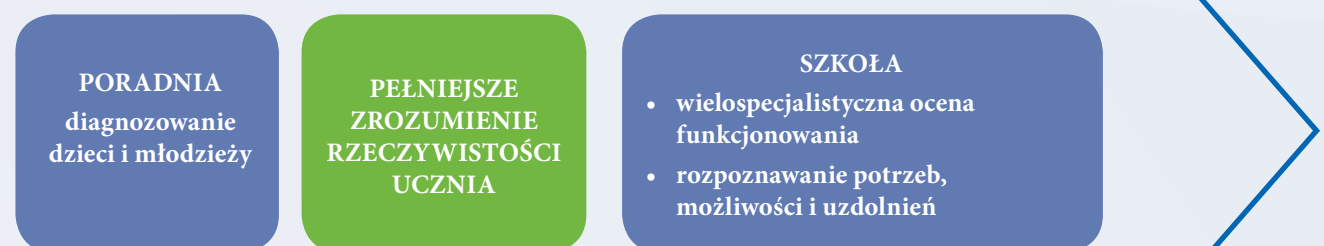
Wspomaganie przedszkoli, szkół i placówek, o którym mowa w zadaniu 4,

- jest prowadzone i organizowane w zakresie wynikającym ze specyfiki pracy poradni i polega na zaplanowaniu i przeprowadzeniu działań mających na celu poprawę jakości pracy przedszkola, szkoły lub placówki.

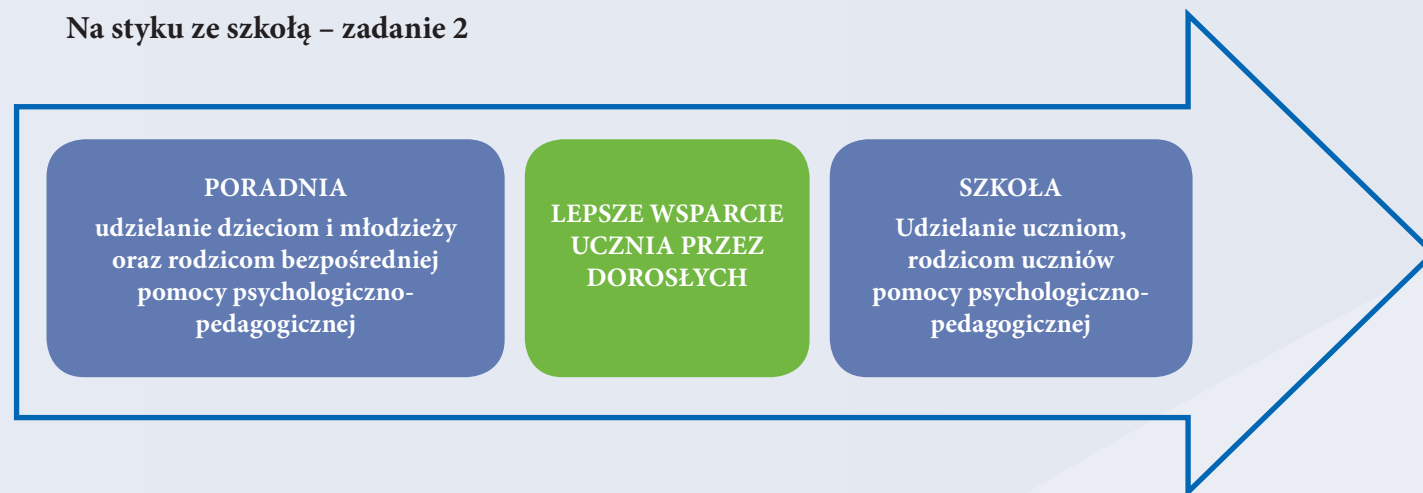
Związek zadania 4 z pozostałymi zadaniami poradni

WSPOMAGANIE – zadanie 4

Na styku ze szkołą – zadanie 1

Na styku ze szkołą – zadanie 2

Na styku ze szkołą – zadanie 3

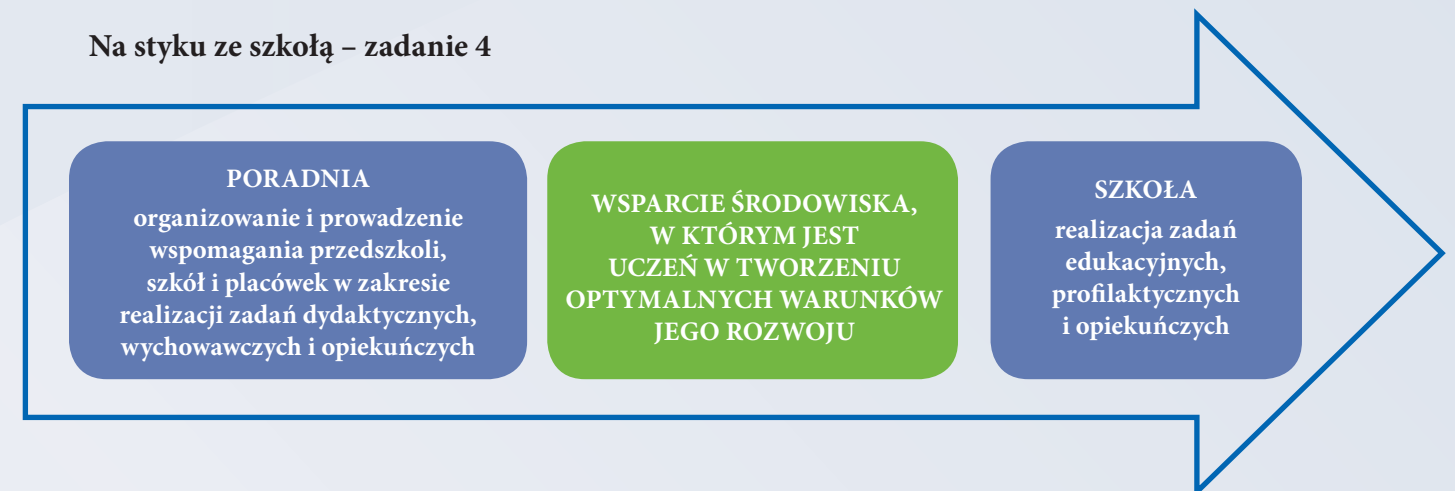

Sieć Współpracy i Samokształcenia jako forma realizacji zadania 3

Zadanie 3 jest realizowane w formie:

1. porad i konsultacji,
2. udziału w spotkaniach odpowiednio nauczycieli, wychowawców, specjalistów,
3. udział w zebraniach rad pedagogicznych,
4. warsztatów,
5. grup wsparcia,
6. wykładów i prelekcji,
7. prowadzenia mediacji,
8. interwencji kryzysowej,
9. działalności informacyjno-szkoleniowej,
10. organizowania sieci współpracy i samokształcenia dla nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i specjalistów, którzy w zorganizowany sposób współpracują ze sobą w celu doskonalenia swojej pracy, w szczególności poprzez wymianę doświadczeń.

Na styku ze szkołą – zadanie 4

Kompleksowe wspomaganie przedszkoli, szkół, placówek 1 stycznia 2016r. – sposoby realizacji:

Konferencje, seminaria, wykłady, warsztaty i szkolenia, konsultacje i upowszechnianie dobrych praktyk.

Organizowanie i prowadzenie wspomaganie przedszkoli, szkół i placówek:

- pomoc w zdiagnozowaniu potrzeb placówki,
- ustalenie sposobów działania prowadzących do zaspokojenia potrzeb placówki,
- zaplanowanie form wspomaganie i ich realizację,
- wspólna ocena efektów i opracowanie wniosków z realizacji zaplanowanych form.

Organizowanie i prowadzenie **sieci współpracy i samokształcenia** dla nauczycieli oraz dyrektorów przedszkoli, szkół, placówek, którzy w zorganizowany sposób współpracują ze sobą w celu doskonalenia swojej pracy, w szczególności poprzez wymianę doświadczeń.

SIEĆ WSPÓŁPRACY I SAMOKSZTAŁCENIA

„Sieć to statek, na którym nie ma pasażerów, wszyscy jesteśmy jego załogą”

Marshall McLuhan

1. wszyscy uczestnicy są zaangażowani w proces uczenia się;
2. uczą się zespołowo – z innymi i od innych;
3. podstawą uczenia się są problemy wynikające z praktyki;
4. uczą się działając i działać ucząc się;
5. miarą efektywności uczenia się są postępy uczniów.

Jedna z zasad obowiązujących uczestników sieci:

jeśli chcesz coś otrzymać w sieci musisz coś do tej sieci dać od siebie...

W roku szkolnym 2015/2016 funkcjonują cztery Sieci Współpracy i Samokształcenia:

Sieć Współpracy i Samokształcenia dyrektorów przedszkoli i szkół

Sieć Współpracy i Samokształcenia pedagogów i psychologów szkolnych

Sieć Współpracy i Samokształcenia „Jak pracować z dzieckiem młodszym”

Sieć Współpracy i Samokształcenia „Kształtowanie kompetencji matematycznych dzieci i młodzieży na wszystkich poziomach kształcenia.

W KIERUNKU DOBREJ SZKOŁY

Czego potrzebujemy, aby stworzyć szkoły XXI wieku? Co działa? Co ma duży wpływ?

Kluczowe elementy:

- silni dyrektorzy, którzy tworzą warunki do uczenia się
- nauczyciele, którzy są pewni własnej skuteczności, gotowi do innowacji

Czynniki wpływające na wyniki:

• Zapewnienie oceny kształtującej	0,90
• Informacja zwrotna	0,73
• Pozytywne relacje nauczyciel-uczeń	0,72
• Doskonalenie nauczycieli	0,62
• Cele będące wyzwaniem	0,56
• Wpływ rówieśników	0,53
• Zaangażowanie rodziców	0,51
• Uczenie się w małych grupach	0,49
• Motywacja ucznia	0,48

NAUCZYCIEL

Wpływ nauczyciela

• Mikro-nauczanie	0,88
• Zrozumiały przekaz	0,75
• Relacje nauczyciel-uczeń	0,72
• Doskonalenie nauczycieli	0,62
• Nastawienie	0,43
• Kształcenie wstępne	0,11

Wzmocnienie zaufania nauczycieli we własne możliwości

- udział nauczycieli w podejmowaniu decyzji
- współpraca nauczycieli
- wymiana doświadczeń
- obserwacje koleżeńskie
- informacja zwrotna
- doskonalenie

Opracowanie Renata Czapczyńska

Materiały publikowane przez MEN i ORE w Warszawie

MAM POMYSŁ

SCENARIUSZ DZIAŁAŃ EDUKACYJNYCH

1. **Nazwa przedmiotu:** język polski.

2. **Klasa:** czwarta/ piąta

3. **Imię i nazwisko nauczyciela:**

4. **Data zajęć:**

5. **Zagadnienia obowiązujące podstawy programowej** (rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 maja 2014 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół, opublikowanego w Dzienniku Ustaw, poz. 803 w dniu 18 czerwca 2014 r.)

Cele kształcenia – wymagania ogólne

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

Uczeń rozwija sprawność uważnego słuchania, czytania głośnego i cichego oraz umiejętność rozumienia znaczeń dosłownych i prostych znaczeń przenośnych; zdobywa świadomość języka jako wartościowego i wielofunkcyjnego narzędzia komunikacji, rozwija umiejętność poszukiwania interesujących go wiadomości, a także ich porządkowania oraz poznawania dzieł sztuki;

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury.

Uczeń poznaje teksty kultury odpowiednie dla stopnia rozwoju emocjonalnego i intelektualnego; (...) uczy się je odbierać świadomie i refleksyjnie (...); rozwija zainteresowania różnymi dziedzinami kultury; poznaje specyfikę literackich i pozaliterackich sposobów wypowiedzi artystycznej;

III. Tworzenie wypowiedzi.

Uczeń rozwija umiejętność wypowiadania się w mowie i w piśmie na tematy poruszane na zajęciach, związane z poznawanymi tekstami kultury i własnymi zainteresowaniami; dba o poprawność wypowiedzi własnych, a ich formę kształtuje odpowiednio do celu wypowiedzi; wykorzystując posiadane umiejętności, rozwija swoją wiedzę o języku.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

1. Czytanie i słuchanie. Uczeń:

8) rozumie dosłowne i przerośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi;

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela.

1. Wstępne rozpoznanie. Uczeń:
3) wyraża swój stosunek do postaci.

2. Analiza. Uczeń:
1) dostrzega swoistość artystyczną dzieła;

3. Interpretacja. Uczeń:
1) odbiera teksty kultury na poziomie dosłownym i przerośnym;

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Mówienie i pisanie. Uczeń:
2) dostosowuje sposób wyrażania się do oficjalnej i nieoficjalnej sytuacji komunikacyjnej oraz do zamierzonego celu;
8) uczestnicząc w rozmowie, słucha z uwagą wypowiedzi innych, mówi na temat; prezentuje własne zdanie i uzasadnia je;

2. Świadomość językowa. Uczeń:
3) stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych;
5) pisze poprawnie pod względem ortograficznym,
7) operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych.

6. Temat lekcji:

Zbieramy informacje o [wyglądzie] tytułowej [dziewczynki w czerwonej sukience] z [obrazu Józefa Pankiewicza.]

7. Metody i techniki nauczania:

rozmowa kierowana, praca z tekstem kultury – obrazem, techniki związane z ocenianiem kształtującym – pytanie kluczowe, formułowanie zdań podsumowujących (IZ); karta dydaktyczna.

8. Formy pracy:
indywidualna, zbiorowa.

9. Środki dydaktyczne:
reprodukcja obrazu Józefa Pankiewicza „Portret dziewczynki w czerwonej sukience”
(plakat i podręcznik), karty pracy.

10. Przebieg lekcji:

I. Czynności organizacyjne i porządkowe.

II. Realizacja tematu lekcji:

1) zaangażowanie uczniów – PYTANIE KLUCZOWE:

Poszukiwana jest ta młodziutka osoba. [obraz]

Gdzie szukać informacji o niej? [podręcznik GWO Między nami, s. 70 – lub załączona ilustracja];

2) uświadomienie celu zajęć – wspólne ułożenie i zapisanie tematu lekcji –

Temat: Zbieramy informacje o ... [wyglądzie] tytułowej ... [dziewczynki w czerwonej sukience] z ... [obrazu Józefa Pankiewicza.];

3) rozdanie kartek z rzeczownikami do określenia – zapisanie cech elementów wyglądu postaci – wsparcie i sprawdzenie przez nauczyciela;

4) „rundka pasków” – zapisanie przez uczniów cech w tabeli;

5) uzupełnienie porównań dotyczących wyglądu postaci na karcie pracy i/lub ułożenie innych według pomysłowości uczniów;

6) propozycje i zapis czasowników potrzebnych w opisie;

7) uzyskanie informacji zwrotnej od uczniów – formułowanie zdań podsumowujących:

Po dzisiejszej lekcji dobrze zapamiętam ...

Myszę, że należy jeszcze powtórzyć ...

(zapisanie wypowiedzi np. na tablicy i sfotografowanie).

11. Uwagi o przebiegu lekcji:

.....
.....
.....
.....
.....

12. Załączniki:

- 1) kartki z rzeczownikami nazywającymi elementy wyglądu zewnętrznego,
2) karta pracy – tabela ze słownictwem opisującym postać,
3) karta pracy – Słowa do uzupełnienia porównań,
4) karta pracy – Potrzebne czasowniki.

KARTA PRACY

[Wersja dla nauczyciela]

PYTANIE KLUCZOWE:

Poszukiwana jest ta młodziutka osoba. [obraz na plakacie]

Gdzie szukać informacji? [podręcznik, s. 70]

Temat: Zbieramy informacje o [wyglądzie] tytułowej [dziewczynki w czerwonej sukience] z [obrazu Józefa Pankiewicza.]

Elementy wyglądu zewnętrznego	Cechy	Porównania
twarz	(jaka?)	twarz jak [cukiereczek]
włosy	(jakie?)	włosy niby [złoty płaszczyk]
brwi	(jakie?)	brwi jak [delikatne kreseczki]
oczy	(jakie?)	oczy podobne do [błyszczących koralików]
nos	(jaki?)	
usta	(jakie?)	
cera	(jaka?)	
sukienka	(jaka?)	
rękawy	(jakie?)	rękawy jak [baloniki]
chusteczka	(jaka?)	

[Wersja dla ucznia]

Elementy wyglądu zewnętrznego	Cechy	Porównania
twarz	(jaka?)	twarz jak
włosy	(jakie?)	włosy niby
brwi	(jakie?)	brwi jak
oczy	(jakie?)	oczy podobne do
nos	(jaki?)	
usta	(jakie?)	
cera	(jaka?)	
sukienka	(jaka?)	
rękawy	(jakie?)	rękawy jak
chusteczka	(jaka?)	

[Paski do rundki]

twarz	(jaka?)
włosy	(jakie?)
brwi	(jakie?)
oczy	(jakie?)
nos	(jaki?)
usta	(jakie?)
cera	(jaka?)
sukienka	(jaka?)
rękawy	(jakie?)
chusteczka	(jaka?)

SŁOWA DO UZUPEŁNIENIA PORÓWNAŃ

baloniki * cukiereczek * błyszczących koralików
złoty płaszczyk * delikatne kreseczki

MOJE PORÓWNIANIA

.....

.....

.....

[Zapisanie czasowników potrzebnych w opisie:

np. – jest, ma, wydaje się, (widoczne) są, odznacza się, można spostrzec, znajduje się, daje się zauważyć, spoczywa, trzyma, stoi, widać, przyciąga (wzrok, uwagę), opadają, okrywają]

POTRZEBNE CZASOWNIKI

.....

.....

.....

.....

Opracowanie:
Dorota Szmidt

KADRA PEDAGOGICZNA PODM W POLKOWICACH

Renata Czapczyńska:

- dyrektor POPPPiDM w Polkowicach,
- mgr pedagogiki,
- menedżer oświaty,
- nauczyciel dyplomowany,
- ekspert komisji egzaminacyjnych i kwalifikacyjnych dla nauczycieli ubiegających się o awans zawodowy,
- pedagog spec. – diagnoza i terapia dzieci dyslektycznych, pomoc psychologiczno-pedagogiczna na rzecz uczniów, rodziców i nauczycieli, treningi uczenia się i szybkiego czytania, neuroterapeuta EEG Biofeedback, Kinezylogia Edukacyjna NLP,
- powiatowy koordynator projektu „Nowa jakość systemu doskonalenia nauczycieli w powiecie polkowickim”,
- Medal Komisji Edukacji Narodowej (2005 r.),
- staż pracy – 33 lata.

Bożena Dudziak:

- mgr filologii polskiej,
- inż. informatyk specjalność inżynieria oprogramowania,
- ekspert komisji egzaminacyjnych i kwalifikacyjnych dla nauczycieli ubiegających się o awans zawodowy,
- edukator dorosłych,
- specjalista w zakresie kształcenia na odległość – e-learningu,
- doradca metodyczny od stycznia 2005 roku w zakresie nauczania informatyki i technologii informacyjnej w szkołach podstawowych, gimnazjach, szkołach ponadgimnazjalnych,
- nauczyciel dyplomowany,
- szkolny organizator rozwoju edukacji,
- staż pracy w oświacie – 26 lat.

Grzegorz Kochman:

- mgr historii,
- nauczyciel WOS-u i historii w Zespole Szkół w Polkowicach,
- doradca metodyczny od października 2007 roku w zakresie nauczania historii w szkołach podstawowych, historii i WOS-u w gimnazjach oraz szkołach ponadgimnazjalnych,
- nauczyciel dyplomowany,
- szkolny organizator rozwoju edukacji,
- staż pracy w oświacie – 21 lat.

Ewa Kulesza:

- mgr matematyki,
- nauczyciel matematyki w Szkole Podstawowej w Chocianowie,
- doradca metodyczny w zakresie matematyki,
- nauczyciel dyplomowany,
- koordynator sieci współpracy i samokształcenia,
- szkolny lider Wspierania Uzdolnień,
- staż pracy w oświacie – 15 lat.

Małgorzata Majewska-Greń:

- mgr filologii polskiej,
- nauczyciel dyplomowany,
- wicedyrektor oraz nauczyciel języka polskiego i wiedzy o kulturze w Zespole Szkół w Polkowicach,
- menedżer oświaty,
- edukator dorosłych,
- doradca metodyczny w POPPPiDM w Polkowicach,
- koordynator sieci współpracy i samokształcenia dyrektorów szkół i przedszkoli,
- odznaczenia – Srebrny Krzyż Zasługi (2005 r.),
- staż pracy w oświacie – 33 lata.

Beata Mazurek:

- mgr pedagogiki na Uniwersytecie Wrocławskim,
- nauczyciel dyplomowany,
- logopeda – Uniwersytet Wrocławski,
- wicedyrektor oraz nauczyciel kształcenia zintegrowanego w Szkole Podstawowej nr 1 w Polkowicach,
- doradca metodyczny od września 2007 roku w zakresie kształcenia zintegrowanego, wychowania przedszkolnego oraz logopedii,
- koordynator sieci współpracy i samokształcenia,
- staż pracy w oświacie – 27 lat.

Dorota Szmidt:

- mgr filologii polskiej na Uniwersytecie Wrocławskim,
- nauczyciel języka polskiego i bibliotekarz w Szkole Podstawowej w Parchowie,
- doradca metodyczny od września 2007 roku w zakresie języka polskiego w szkole podstawowej oraz biblioteki szkolnej,
- szkolny lider Wspierania Uzdolnień,
- nauczyciel dyplomowany,
- koordynator ds. bezpieczeństwa w Szkole Podstawowej w Parchowie,
- szkolny organizator rozwoju edukacji,
- 25 lat pracy w oświacie.

Wiesław Ksenycz:

- mgr filologii romańskiej,
- specjalista w zakresie języka angielskiego, francuskiego, hiszpańskiego i włoskiego,
- Międzynarodowy Staż Doskonalenia Zawodowego w Brukseli i Paryżu,
- ekspert komisji egzaminacyjnych i kwalifikacyjnych dla nauczycieli ubiegających się o awans zawodowy,
- egzaminator OKE egzaminu maturalnego z języka francuskiego i egzaminu gimnazjalnego z języka angielskiego,
- nauczyciel dyplomowany,
- nauczyciel języka angielskiego w Gimnazjum nr 2 w Polkowicach,
- konsultant językowy w PODM od września 2010 roku,
- koordynator sieci współpracy i samokształcenia,
- staż pracy w oświacie – 23 lata.

**Biuletyn Powiatowego Ośrodka Doradztwa Metodycznego w Polkowicach
redaguje Zespół Doradców Metodycznych PODM,
ul. Targowa 1 59 – 100 Polkowice tel. 076 746 15 70, fax 076 746 15 71,
podm@polkowice.edu.pl**